
Nagykanizsai droghelyzetkép
- kutatási jelentés -

A kutatási beszámolót írta: Kulcsár László

A kutatásra Nagykanizsa Megyei Jogú Város Önkormányzata és az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Nagykanizsai Intézetének együttműködésében került sor. Az empirikus adatok elemzését az ECHO Oktatókutató Műhely végezte.

Jelen kutatási beszámoló további felhasználásához lépjen kapcsolatba az Echo Survey Szociológiai Kutatóintézet Közhasznú Társasággal!

A kutatási beszámoló kéziratnak minősül, hivatkozni ennek figyelembevételével a feltüntetett szerzők, annak hiányában a beszámolót jegyző szervezet engedélyével lehet.

A kutatáshoz kapcsolódó adatbázis és módszertani anyagok az Intézetnél történt regisztráció után szintén elérhetők.

Javaslatait, észrevételeit, szakmai megjegyzéseit is szívesen várjuk a következő címen:

Echo Survey Szociológiai Kutatóintézet
8000 Székesfehérvár, Forgó u. 15.
Tel: +36 (22) 502-276, Fax: +36 (22) 379-622
www.echosurvey.hu info@echosurvey.hu

TARTALOMJEGYZÉK

1. Módszertani bevezető	3. o.
2. A vizsgált tanulók demográfiai és családi jellemzői	5. o.
3. Dohányzás	17. o.
4. Alkoholfogyasztás	19. o.
5. Drogfogyasztás	27. o.
6. Az egészségkárosítók összehasonlítása	32. o.

1. MÓDSZERTANI BEVEZETŐ

Az 1995-96-os tanévben a nagykanizsai közép fokú oktatási intézmények tanulóira kiterjedő drogepidemiológiai vizsgálat készült. A vizsgálat a középiskolás korosztály dohányzási szokásait, alkoholfogyasztását, a rendeltetéstől eltérő gyógyszerfogyasztását és a klasszikus kábítószerekkel való visszaélését, fogyasztását valamint a pótszerek használatát igyekezett felmérni a városban.

A felmérést a nagykanizsai ÁNTSZ végezte, a kutatás szakmai felügyeletét a BKE Szociológiai Tanszékének Epidemiológiai Kutatócsoportja látta el. A vizsgálat során tanulói kérdőíves adatfelvétel kerület lebonyolításra. A kérdőív megegyezett az 1994-95-ös tanévben az "Európai Iskolai Felmérés az Alkohol és Drogfogyasztásról" (ESPAD 95) című kutatás módszereivel.

Az 1999/2000-es tanévben a vizsgálat változatlan kérdőívvel megismétlésre került. A kutatás az ÁNTSZ és a városi önkormányzat együttműködésében zajlott, az empirikus adatok elemzését ez esetben az ECHO Oktatókutató Műhely végezte. Jelen kutatási beszámoló ez utóbbi adatfelvétel eredményeit mutatja be.

A tanulói vizsgálat empirikus adatgyűjtésére önkitöltős kérdőívek segítségével került sor. A középiskolás diákok a 10 oldalas, 47 kérdést és azon belül 194 alkérdést tartalmazó kérdőíveket tanórákon töltötték ki. Mivel a tanulóknak minden körülmények között biztosítani kellett a válaszadás önkéntességét és anonimitását, a tanulókkal a kitöltés előtt a felügyelőknek ismertetni kellett a kutatás célját, el kellett mondani, hogy a kérdőív kitöltése önkéntes és névtelen, valamint fel kellett hívni a tanulók figyelmét arra, hogy az elemzést és az értékelést külső szakemberek, kutatók fogják végezni. A kutatás során 844 fiatal által kitöltött kérdőív került feldolgozásra.

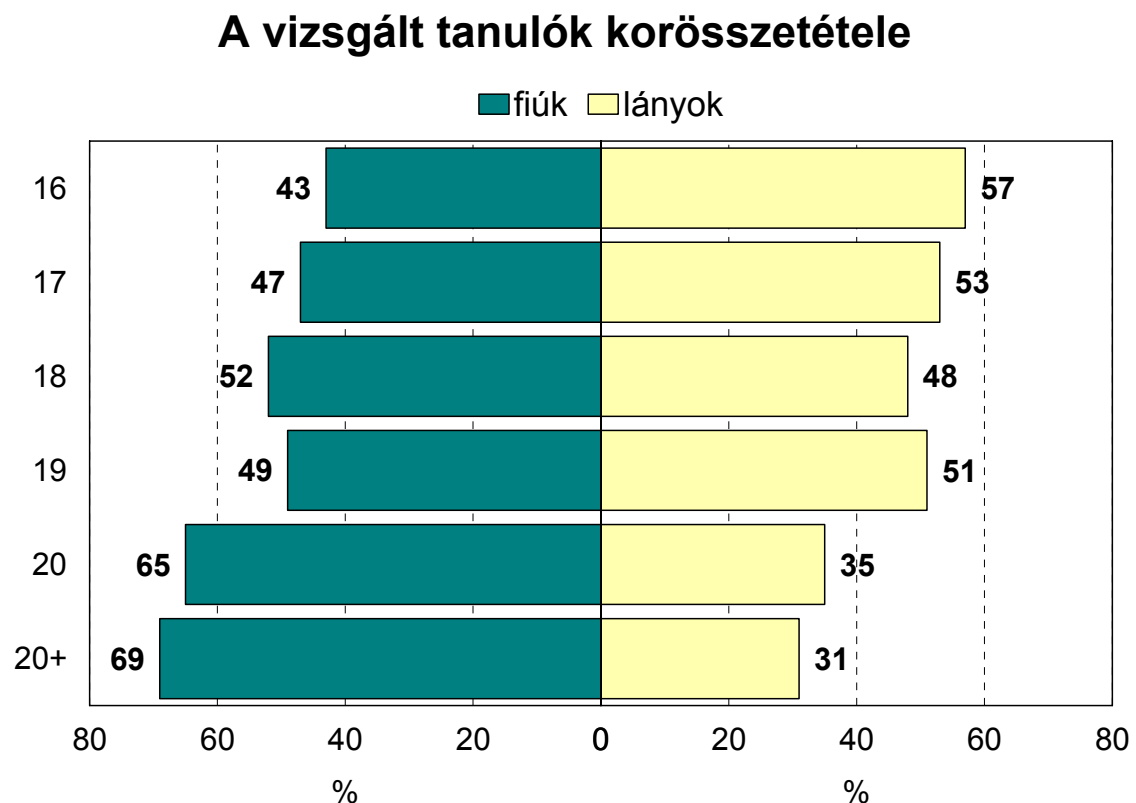
A kérdőívből kinyerhető empirikus adatokat kódolás után számítógépen rögzítettük és ellenőriztük. Az adatelemzést SPSS programmal végeztük.

Egyes kérdéseknél azt kértük a válaszolóktól, hogy értékeljenek állításokat, minősítsenek társadalmi cselekedeteket, problémákat, intézményeket négy illetve ötfokú skálán. Ezen kérdések esetében a kapott értékeket egy százfokú skálára számoltuk át, ahol a százazas értéket az jelentette volna, ha az adott kérdésre minden válaszoló egyöntetűen a maximális, a nullát pedig az, ha a minimális pontszámot adja. A határ az ilyen százfokú skálákon az ötven pont. Az ez alatti érték általában negatív véleményt (bizalmatlanságot,

elégedetlenséget, ellenszenvet stb.), míg az e feletti érték pozitív véleményt (elégedettséget, bizalmat, rokonszenvet stb.) jelez.

2. A VIZSGÁLT TANULÓK DEMOGRÁFIAI ÉS CSALÁDI JELLEMZŐI

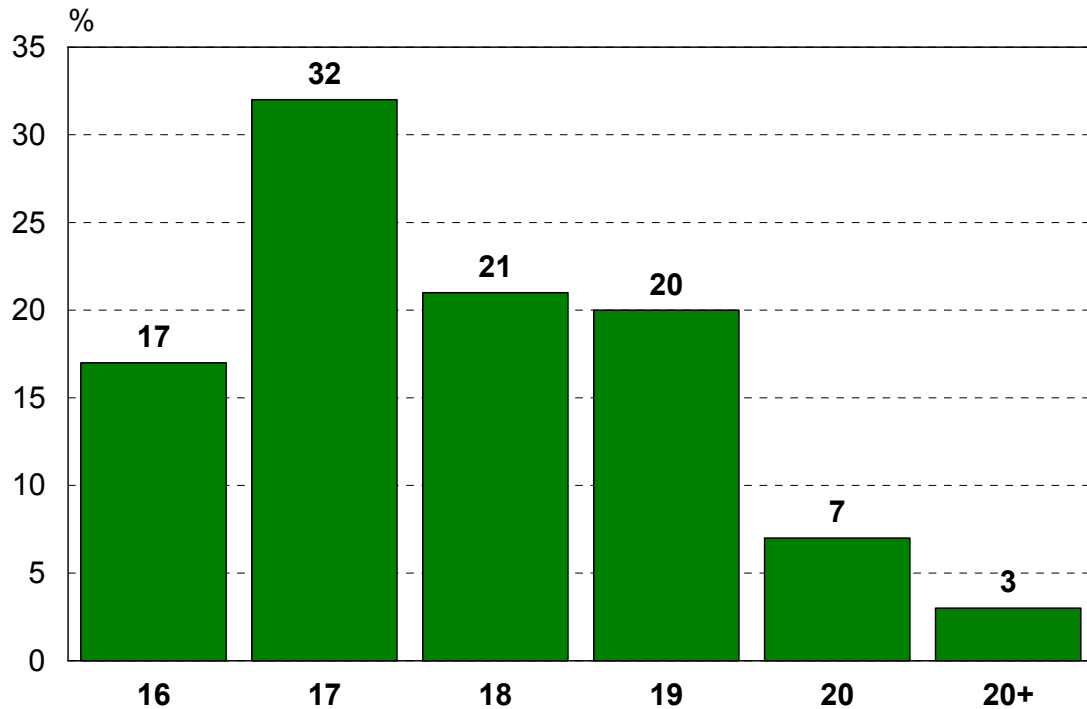
Mielőtt belekezdenénk a felmérés részletes tartalmi ismertetésébe vizsgáljuk meg, hogy a felmérésben érintett tanulók demográfiai és családi helyzete, összetétele milyen. A vizsgált tanulók nem szerinti megoszlása ötven-ötven százalék, de ez eltér az egyes korosztályban tanulók körében. A tanulók nemi összetételét a különböző korcsoportokban az alábbi ábra mutatja.

Ami a pontos korosztályi megoszlást illeti, a tanulók többsége 17 éves volt, de igen magasnak bizonyult a 18 évüket már betöltötték aránya is¹.

¹ A korosztályi megoszlásban furcsának tűnhet a viszonylag idősök nagy aránya, ami jórészt abból fakad, hogy a kérdőívben eredetileg nem életkort, hanem születési évet kérdeztek, amelyből a betöltött életkort utólag kellett kiszámítani.

A minta összetétele a korcsoportok alapján

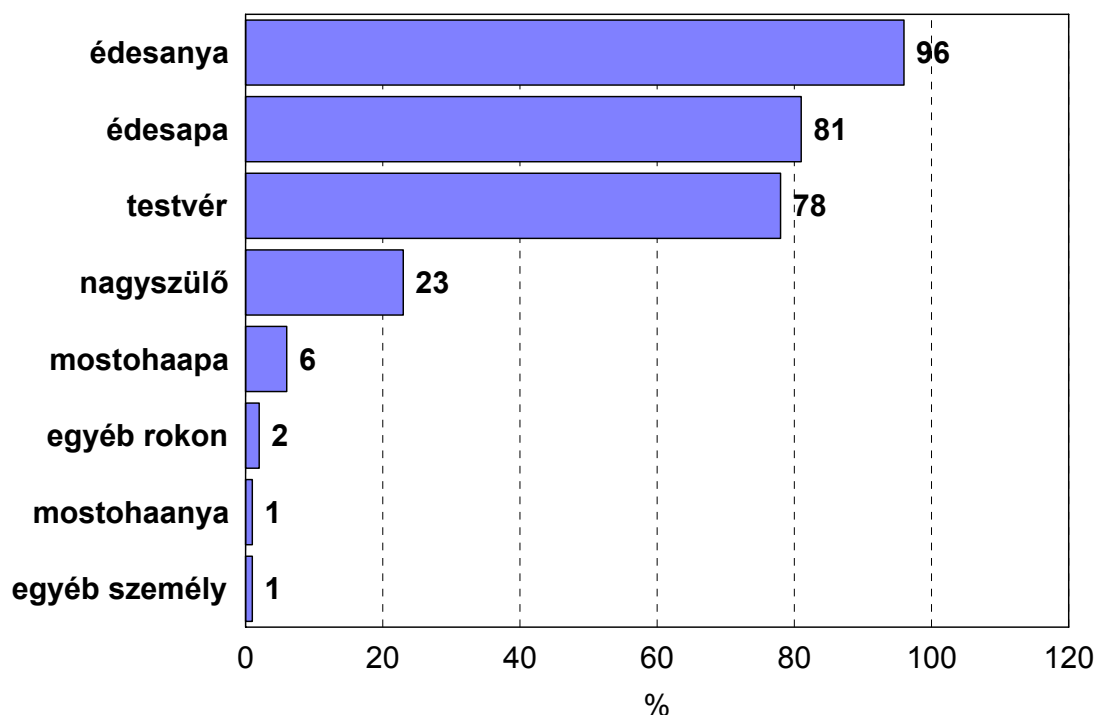

Az elsődleges szocializációs közeg, a család meghatározó szerepet tölt be az egyén életében. Számos olyan ifjúsági probléma van, melynek a gyökere a családban, a családi mintában van. Több kérdésben magyarázó változóként szerepelnek a családi háttérhez tartozó tényezők, pl. a szülő iskolai végzettsége.

A vizsgált tanulók nagyobb része (78 százaléka) a hagyományos értelemben vett nukleáris családban él, olyan családban, ahol mindkét szülő együtt lakik a gyermekével. 22 százalék a csonka családban élők aránya, közülük legtöbben egyedül édesanyjukkal vagy hármásban az anya új partnerével élnek. Érdekes, ám a magyar társadalom sajátosságaira jellemző, hogy míg mostohaanyát csak a fiatalok 1, addig mostohaapát 6 százaléka említett.

A csonka családban való nevelkedésnek számos negatív következménye lehet, de nem szabad azt gondolni, hogy a látszólag rendezett családok mindegyike hibátlanul funkcionál. A rossz családi háttér nem egyenlő a szociálisan és egzisztenciálisan rossz helyzetben lévő családokkal. Általános tapasztalat, hogy számos esetben az átlagos vagy átlagon felüli jómódú családok - talán éppen a hajtás miatt - nem működnek megtartó és visszatartó erőként. Gyakran halljuk, sőt tapasztaljuk, hogy a családi figyelem középpontjából kikerül a gyermek, nem jut rá mennyiségileg és minőségileg kielégítő figyelem, mert a szülők az egzisztenciális biztonságuk megteremtésével vagy szinten tartásával vannak elfoglalva.

Az egyes családtagok említési gyakorisága

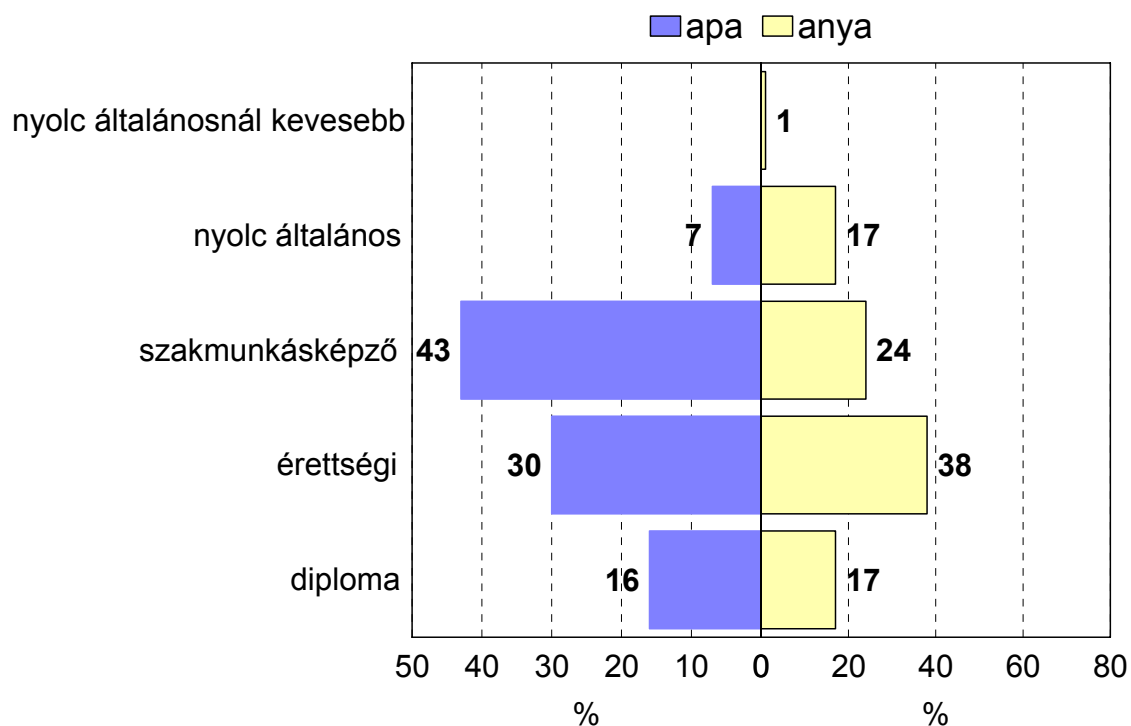
Ami a szülők vagy nevelők iskolai végzettségét illeti, az apáknál a szakmunkások, míg az anyáknál az érettségizettek voltak többségben.² A tanulók társadalmi helyzetét amúgy inkább az apa végzettsége határozza meg, akinek a magyar tradícióknak megfelelően általában nagyobb szerepe kap a család életének alakításában (függetlenül attól, hogy ez a tradíció helyes vagy sem). A diplomás szülők aránya nagyjából megegyező, míg figyelemre méltó, hogy a legfeljebb nyolc általánossal rendelkező szülők többsége az anya.

Érdekes megfigyelni, hogy a férfiak általában inkább velük azonos vagy eltérő végzettségű társat választanak. Ennél a választásnál természetesen nem a leendő házastárs iskolai végzettsége a döntő, de statisztikailag elemezhető mennyiségű adat birtokában megnézhetjük, van-e valami sajátosság a két szülő iskolai végzettségében.

A táblázatban a sorok az apa iskolai végzettségét jelentik, az oszlopok pedig azt, hogy ehhez képest alacsonyabb, azonos vagy magasabb végzettségű a házastárs. Az adatok százalékban vannak megadva.

² Ezt a két változót mi összevontuk és egy „szülői iskolázottság” változót használtunk. Ez azt mutatja, hogy legalább az egyik szülő elért egy bizonyos végzettséget, vagyis a „diplomás szülői végzettség” azt jelenti, hogy az egyik szülőnek biztosan van diplomája.

A szülők legmagasabb iskolai végzettsége

A szülők iskolai végzettségének összefüggése

a házastárs iskolai végzettsége

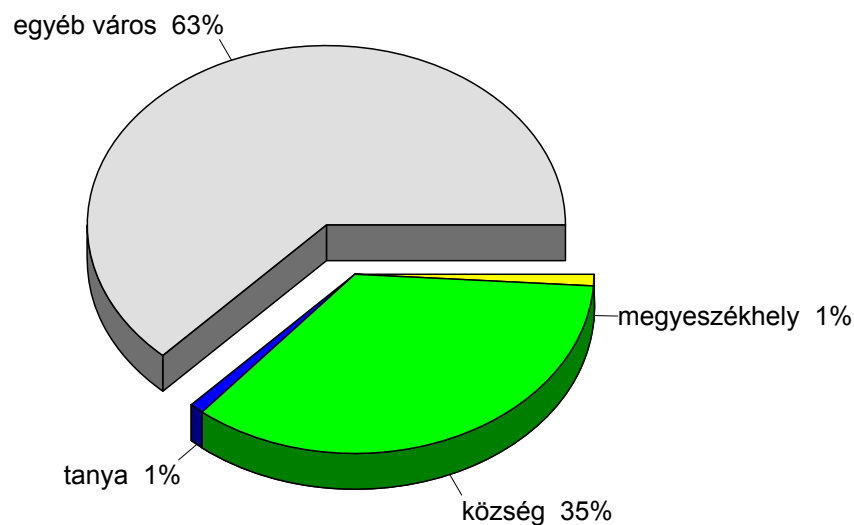
<i>az apa végzettsége</i>	alacsonyabb	azonos	magasabb
max. nyolc általános	4	48	48
szakmunkásképző	25	34	41
érettségi	28	57	15
diploma	46	54	-

A táblázat adataiból jól látszik, hogy magukhoz hasonló végzettségű házastársat leginkább az érettségizett és diplomás apák választanak. Az apák végzettségének növekedésével egyre csökken azok aránya, akik maguknál magasabb végzettségű feleséget választanak, és ennek csak egyik oka az, hogy apák végzettségének növekedésével természetesen egyre kevesebben vannak a náluk magasabb, míg egyre többen a náluk alacsonyabb végzettségűek.

A kérdőívben szerepelt a tanulók lakóhelyére vonatkozó kérdés. Bár nem teljesen

szabatos formában került megkérdezésre³, az azért kiderült, hogy a tanulók többsége „egyéb városban” él (ez nyilvánvalóan nagyrészt Nagykanizsa), míg a szomszédos településekről legalább 36 százalékuk jár be.

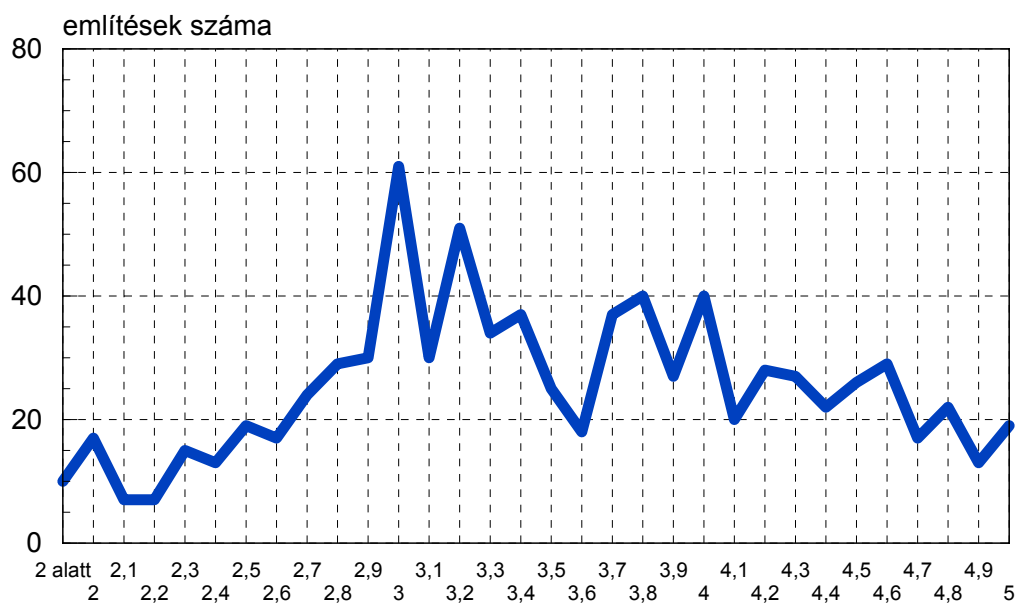
A lakóhely típusa

A kérdőívben arra is megkérték a tanulókat, hogy nyilatkozzanak iskolai teljesítményükről, a legutóbbi félévi tanulmányi átlaguk alapján. A diákok összesített átlaga éppen, hogy jó, számszerűsítve 3,52. A nagykanizsai tanulók közül legtöbben a hármast, illetve a 3,2-t jelölték be átlagként.

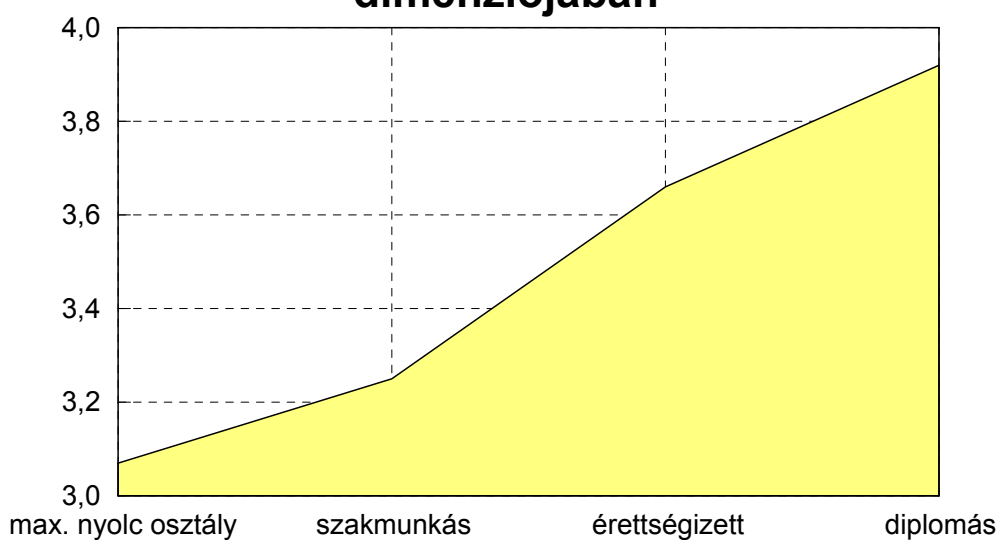
³ A kérdés válaszkategóriáiban keveredett a közigazgatási és a településszociológiai szaknyelv (pl. „község vagy falu” válaszlehetőség, vagy a tanya megjelölése, ami önmagában nem közigazgatási egység).

A tanulmányi átlag megoszlása

A tanulmányi átlagot számos tényező befolyásolhatja. A lányok átlaga (3,72) jobb, mint a fiúké (3,32), a csonka családokban élő fiatalok és a falusiak is rosszabb tanulók az átlagnál (mindkét csoportban 3,38). A legnagyobb hatással a szülők iskolai végzettsége van a tanulmányi átlagra, ez csaknem egy egész jegyet emelkedik a szülők végzettségével párhuzamosan.

Tanulmányi átlag a szülők képzettségének dimenziójában

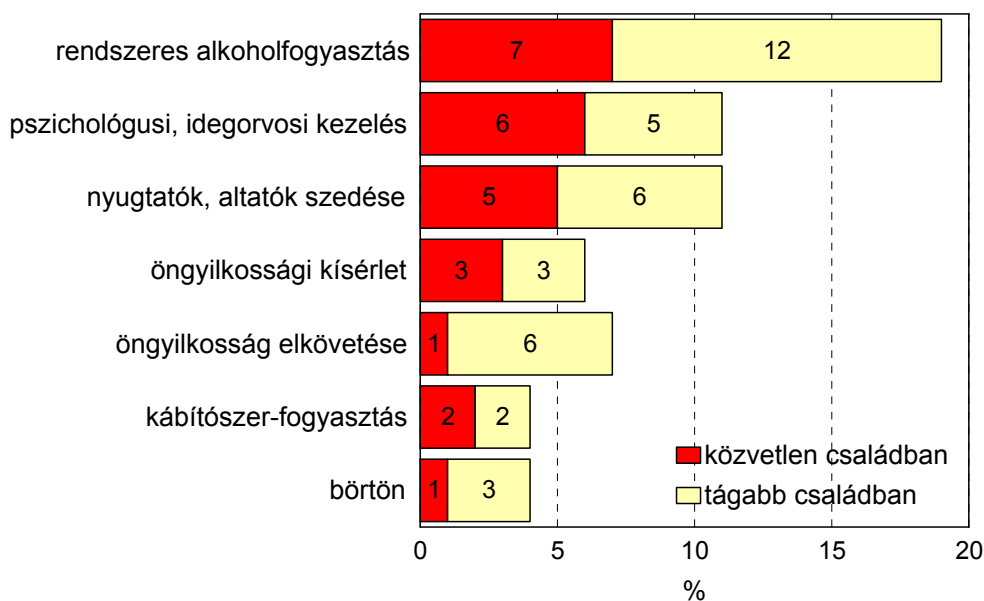
Amikor a tanulóknak saját magukat kellett minősíteni az iskolai munkájuk alapján, akkor 8 százalékuk minősítette magát jóval az átlag felettinek, 15 százalékuk átlag felettinek, 67 százalékuk átlagosnak, 8 százalékuk átlag alattinak és 2 százalékuk jóval az átlag alattinak. Itt azért látszott, hogy a családi háttér mennyit is számít, a magasabb végzettségű szülők gyermekei nagyobb arányban minősítették magukat átlag felettinek, ami egyrészt persze igaz (mint az előző ábrán is láttuk), másrészt viszont jól mutatja, hogy ezek a fiatalok tudatában is vannak ennek.

A tanulóknak azt is meg kellett mondaniuk, hogy az utóbbi egy hónapban hány napot hagytak ki az iskolából. Itt három okot neveztek meg a kérdőív szerkesztői. Betegség miatt a tanulók pontosan fele hiányzott legalább egy napot, ebből 13 százalékuk legfeljebb kettőt, míg 11 százalékuk akár egy teljes hetet is, ami így a tanítási napok egynegyedét jelenti. Itt emellett valószínűleg több olyan válaszadó volt, aki a hiányzását nem betegségnek köszönheti, de ezt egy iskolai kérdőívben nem akarta megvallani.

A tanulók 16 százaléka válaszolta, hogy egyszerűen nem volt kedve iskolába menni, többségük az elmúlt hónapban 1-2 napot bliccelt el így. Sajnos a kérdőívszerkesztők által megnevezett harmadik ok („más ok”) nem volt pontosan definiálva, hogy mit is jelent, így nem tudjuk már meg, hogy a más okból tanítási napot kihagyó 32 százaléknál (!) diák pontosan miért is nem ment iskolába. Figyelemreméltó emellett, hogy a diákok 2 százaléka egyszerűen indok nélkül hagy ki akár egy hetet is az iskolából. Mindent összevetve a diákok 46 százaléka nem mulasztott egyetlen napot sem az elmúlt egy hónapban.

A kérdőívben szerepelt hét klasszikus deviancia is. A tanulóknak azt kellett bejelölni, hogy ezek közül előfordult-e valamelyik a közvetlen vagy a tágabb családban (közvetlen családon a szülőket és a testvéreket értették).

Egyes devianciák előfordulása a családban

Mint látható a rendszeres és nagyobb mennyiségű alkoholfogyasztás a családok közel egyötödét érinti. Minden tizedik családban problémát okoz valakinek a pszichiátriai kezelése, illetve (nem kis mértékben ezzel összefüggésben) a nyugtatók szedése. Első pillantásra talán magasnak tűnik az öngyilkosság jelenléte a családok 7 százalékában, de ez ismerve a szomorú magyarországi statisztikákat annyira azért nem meglepő (különösen, hogy a kérdőívben a tágabb rokonság fogalmát nem zárták le). Ha a korrelációkat, vagyis az egyes devianciák közötti összefüggéseket vizsgáljuk, akkor az derül ki, hogy ez különösen magas az öngyilkossági itemek, a nyugtatók szedése, illetve az idegorvosi kezelés tekintetében, ezek szorosan együtt járnak, az öngyilkosságot vagy annak kísérletét sokszor megelőzheti a túlzott nyugtatószedés, míg az idegorvosi kezelés lehet ennek utójelensége is.

Végül a tanulók általános jellemzőinek feltárásával foglalkozó részben két kérdés vonatkozott a szabadidős szokásokra is. A legtöbben a felsoroltak közül az aktív sportot említették, míg legkevesebben a pénznyerő automatákat.

A következő táblázatban az egyes tevékenységek százalékos skálára számolt gyakorisági indexe látható azoknak a százalékos arányával, akik az adott tevékenységet sohasem, illetve mindennap üzik.

Egyes szabadidős tevékenységek gyakorisága

Tevékenység	Gyakorisági index százfokú skálán	Akik soha nem végzik a tevékenységet (%)	Akik mindennap végzik a tevékenységet (%)
aktív sportolás	57	21	25
számítógépes játékok játszása	51	17	17
esti programok (diszkó, étterem)	49	10	6
könyvolvasás	44	14	13
különböző hobbik	43	32	17
szórakozásból motorozás	19	61	7
játékautomatákon játszás	12	67	1

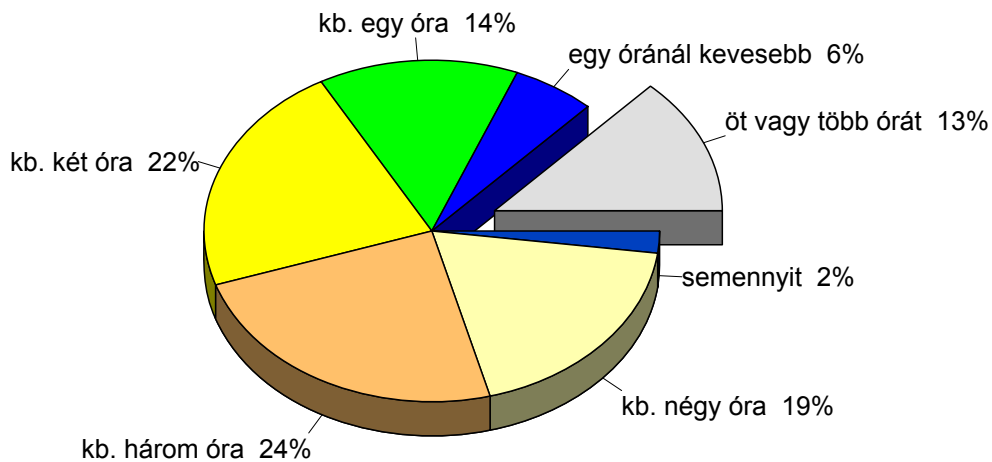
A fenti adatokból kiemelendő, hogy meglehetősen magas a számítógépes játékokkal időt töltő fiatalok aránya, ugyanakkor – más kutatások eredményeihez hasonlóan – alacsony az olvasás gyakorisága. Az is elgondolkodtató, hogy bár csak a diákok 1 százalékára jellemző, hogy minden nap játékautomatákon játszanak, egyharmaduk mégis több-kevesebb rendszerességgel műveli ezt.

Ha a fenti tevékenységeket a tanulók társadalmi hovatartozása szerint vizsgáljuk, akkor lényegi különbséget két dimenzió mentén találhatunk. A fiúkra jellemzőbb a motorozás, a játékautomaták használata, a számítógépes játékok és az aktív sport, míg a lányok nagyobb arányban olvasnak, illetve művelnek különböző hobbikat (zene, ének, rajz stb.). A magasabb végzettségű szülők gyermekeire nagyobb arányban jellemző az olvasás és a sport (ez a kulturális tőke elosztásából következik), illetve a számítógépes játékok (ennek pedig anyagi vonzatai vannak). A falu-város dimenzió egy esetben okozott különbséget, a falusi fiatalokra az átlagnál nagyobb arányban jellemző a motorozás, mint szabadidős tevékenység.

A tévé- vagy videónézés az egyik leggyakoribb szabadidős tevékenységgé vált az elmúlt években, évtizedekben. Ez nem szerepelt az előző felsorolásban, de egy külön kérdésben feltették a tanulóknak, mégpedig abban a formában, hogy egy átlagos hétköznapon

vajon mennyi időt töltenek a tévé előtt.

Mennyi időt töltesz a tévé előtt egy átlagos hétköznap?

Mint ezt más felmérések is igazolják, a tévé egyre több időt vesz el életünkben (persze ennek is megvan a maga magyarázata), mindössze 2 százalék azon tanulók aránya, akik soha nem néznek tévét, viszont 13 százalék azoké, akik legalább öt órát ülnek a képernyő előtt egy nap. Ráadásul itt csupán egy társadalmi dimenzió mentén lehetett szignifikáns különbségeket mérni, az iskolázottabb szülők gyermekei kevesebbet tévéznek (viszont mint korábban láttuk, többet ülnek a számítógép monitorja előtt).

A diákok 47 százaléka állította, hogy három éves koráig az édesanyja nem dolgozott, és ezért ő nem járt bölcsődébe. Ezt valamivel többen állították a teljes családban élők (a csonka családoknál csak 40 százalék mondta ezt), a falusiak (55 százalék) és a lányok, míg az átlagnál kevesebben a diplomás szülők gyermekei.

A kérdéssor következő három kérdése arra vonatkozott, hogy kihez fordulna elsősorban a diák, ha súlyos konfliktusban segítségre volna szüksége. Miután ezt külön-külön tették fel a szülőkre, a barátokra, illetve arra, hogy senkire nem tudnának számítani, így nem meglepő, hogy ha összeadjuk az „elsősorban” valakit megnevezettek összegét, akkor 114 százalékot kapunk, vagyis legalább a diákok 14 százaléka számítana „elsősorban” két szereplőre is. Mindenesetre 73 százalék választotta a szülőket, 38 százalék a barátokat és 3

százalék mondta, hogy nincs kire számítania. A válaszok értékét csökkentti, hogy az ez utóbbit megjelölő 24 diák közül 12 a szülőket, 9 pedig a barátokat jelölte meg korábban (vagyis nem vették figyelembe az „elsősorban” szócskát), ráadásul a diákok 5 százaléka sem a barátokat, sem pedig a szülőket nem jelölte meg korábban.

A szülők és a barátok közt tett különbséget nemcsak a fenti arányok, hanem az is jelzi, hogy aki a barátaira számít, annak 42 százaléka számít a szüleire is, míg aki a szüleire számíthat, annak csak 22 százaléka jelölte meg a barátokat is. Az viszont kiderült, hogy ezekben a kérdésekben semmi szerepe nincs annak, hogy valaki bölcsődében volt, vagy az édesanyja otthon maradt vele 3 éves koráig.

A másik kérdés tulajdonképpen hat állítás volt, ami az emberi értékrendre vonatkozott, arra, hogy az embernek milyennek kell lennie. Az állításokkal való egyetértés indexét százfokú skálán az alábbi táblázat mutatja.

Állítás	Az egyetértés indexe
Az ember legyen felelősségteljes és kötelességtudó	94
Az ember tudjon helyesen viselkedni és uralkodjon önmagán	93
Az ember legyen önálló és álljon ki nézeteiért	92
Az ember legyen szeretetteljes, megbocsátó és segítőkész	91
Az ember egyen törekvő, alkotószellemű és eredményes	88
Az ember legyen elfogulatlan, előítélet-mentes és igazságszerető	80

pontszám százfokú skálán

Tekintsünk el attól, hogy az állítások mindegyike halmozás⁴. Az elemzés szempontjából fontosabb, hogy lényegében mindegyik állítással kapcsolatban nagyon erős egyetértés mutatkozott meg, ami egyrészt nehezé teszi a rangsorolásukat (hiszen az első és az utolsó közt csak 14 pont a különbség a százfokú skálán), másrészt előrevetítette, hogy az egyes tanulói csoportok között csak kevés eltérést tapasztalhatunk majd.

Ez be is következett, a hat állításból mindössze kettőnél volt halvány, de szignifikáns eltérés az egyes társadalmi-demográfiai csoportok közt. A törekvő, alkotó szellemű és eredményes ember képe fontosabb a fiúk és a teljes családban nevelkedők számára, míg a felelősségteljes és kötelességtudó ember képének fontossága a szülők iskolai végzettségével

⁴ Előfordulhat pl. hogy valaki egyetért azzal, hogy legyen törekvő, de kevésbé fontos, hogy eredményes is legyen. A kérdőívet összeállítók szándéka nyilván az volt, hogy viselkedési típusokat határozzanak meg hasonló tulajdonságok halmozásával.

egyre csökken.

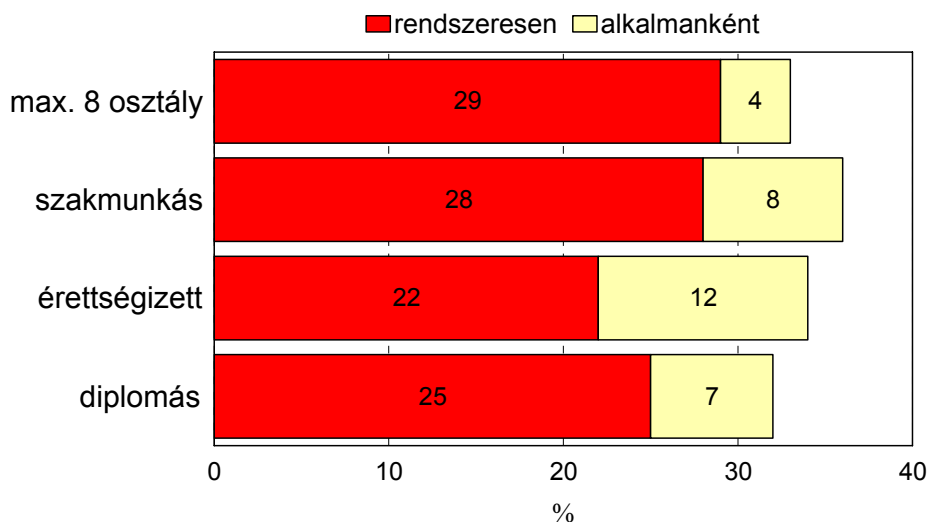
Ez utóbbi azért érdekes, mert más kutatások is igazolták, hogy a kötelességtudat több más demográfiai vagy társadalmi ismérvvvel áll lineáris kapcsolatban, vagyis azok változása egyértelműen hat ennek változására. Az egyik ilyen az életkor, melynek növekedésével a kötelességtudat szerepe egyre csökken. Ez az adatfelvétel pedig rávilágított az szülők iskolai végzettségének, vagyis a gyermek társadalmi státuszának szerepére: ez minél magasabb, annál kevésbé gondolnak a gyermekek a kötelességekre. Nem meglepő módon éppen úgy, mint a valós életben.

3. DOHÁNYZÁS

A gyermek és fiatalkori dohányzás világszerte komoly gondot jelent. Jól látható tendencia, hogy amíg a dohányosok száma az elmúlt 20 évben a világon csökkent, a rendszeresen dohányzó fiatalok aránya jelentősen megnőtt.

A vizsgált tanulók 39 százaléka mondta, hogy tíznél többször gyújtott már rá életében, 29 százalékuk pedig ennél kevesebbszer. A tanulók 32 százaléka válaszolt úgy, hogy nem dohányzik, és nem is próbálta még ki. Kétszer annyian vannak viszont azok, akik az elmúlt 30 napban nem gyújtottak rá (a válaszadók összesen 65 százaléka), és így nem állapítható egyértelműen meg, hogy végül is ki az, aki rendszeresen, nagyobb mennyiségű cigarettát szív el. Összességében az egyértelműnek tűnik, hogy aki az elmúlt egy hónapban nem gyújtott rá, az nem tekinthető dohányosnak, míg aki naponta rágyújt – függetlenül attól, hogy mennyit szív el – rendszeres dohányosnak tekinthető⁵.

A dohányzók aránya a szülők iskolai végzettsége mentén

Ezek alapján rendszeres dohányos a tanulók 26 százaléka (legalább napi öt szál),

⁵ Itt a „rendszeres” és „alkalmi” kategóriák saját besorolásunkon alapulnak. A kérdőívben az „életed során” megnevezést használták, ami a rendszerességre nem igazán alkalmas mérőeszköz, mi úgy véljük, hogy aki 10-nél többször gyújtott rá, az már túl van a kísérletezésen. A kérdőív másik dohányzással foglalkozó kérdése sem ad feltétlenül jó útmutatást erre, ugyanis ott meg csak az elmúlt 30 napra vonatkoztatva kértek válaszokat. Mi úgy véljük, a napi gyakoriság többet mond az élete során összesített alkalmaknál, és aki nem gyújtott rá egy

legalább kilenc százalék az alkalmi dohányosok aránya (alkalmi dohányos lehet az is, aki ugyan az elmúlt egy hónapban nem gyújtott rá, de néha-néha azért él a cigarettával). Ezzel együtt ez a nehézkes besorolás is alkalmas lehet a dohányzás társadalmi státusz szerinti megbecsült bemutatására.

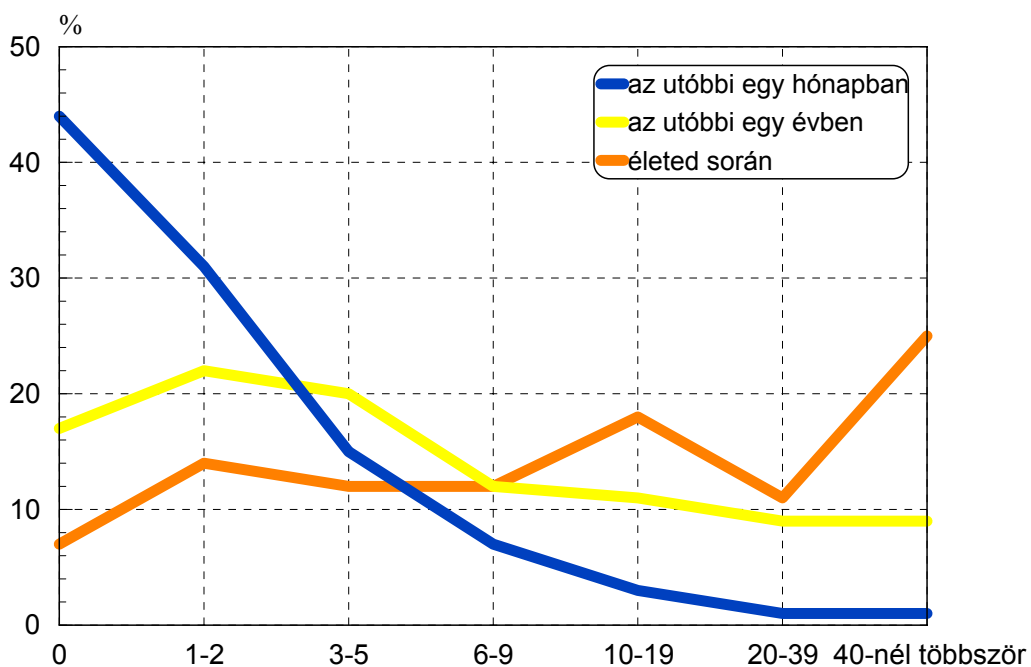
Az alkalmi dohányosok aránya a lányoknál magasabb, a rendszeres dohányosok között pedig a fiúk vannak magasabb arányban képviseltetve. Ugyanakkor az is kimutatható, hogy a dohányzó fiúk nemcsak rendszeresebben, de hajszállal több cigarettát is szívnak. A naponta elszívott cigarettamennyiség emellett együtt nő az életkorral is.

A szülők iskolai végzettsége mentén is található szignifikáns eltérés. A szakmunkás végzettséggel rendelkező szülők gyermekei körében mérhető a legintenzívebb dohányzás, s a diplomás szülők gyermekeinél a legalacsonyabb, bár az eltérések nem túl nagyok.

4. ALKOHOLFOGYASZTÁS

A magyar társadalomban a legelterjedtebb pszichoaktív szer az alkohol. Ez érezhető a kutatás mintájában is, ugyanis a vizsgált tanulók mindössze 7 százaléka nem ivott még soha alkoholt, igaz az elmúlt 30 napban „csak” 56 százalékuk nyúlt az üveg után. Ha visszafelé tágítjuk az időintervallumot, akkor a gyakorisági mutatók tovább nőnek.

Hány alkalommal fogyasztottál szeszesitalt?

Arra is rákérdezett a kérdőív, hogy mennyi pénzt költöttek az elmúlt hónapban alkoholra, akik vettek valamennyit. Itt a diákok 70 százaléka számolt be arról, hogy anyagilag is érintette ez a kérdés, az összegek 100 és 15,000 forint között ingadoztak. A legtöbben 300 és 2000 forint közötti összeggel lettek szegényebbek az elmúlt hónapban alkohol vásárlása miatt.

Ezt követően 14 állítást kellett a diákoknak megítélni aszerint, hogy egyetértenek-e velük. Az állítások az alkoholfogyasztás mellőzésével kapcsolatos érvek voltak, illetve indokok arra vonatkozóan, hogy mások miért nem isznak alkoholt. Mint az alábbi táblázatban is látni lehet, a legtöbb diák számára a balesetek lehetősége, az egészségre káros hatás és

persze a kellemetlen utóhatások miatt nem iszik, vagy nem inna. Az alkohol íze, a hízásra való hatása és a vallási okok lényegében nem játszanak szerepet az absztinencia kialakulásában.

	Az egyetértők százalékos aránya
Az ivás súlyos balesetekhez vezethet	90
Az ivás káros az egészségre	89
Az alkohol kellemetlen hatásai (másnaposság, fejfájás) miatt	83
Az ivás káros hatással lehet családi életemre	80
A szüleim nagyon helytelenítik ha valaki iszik	74
Akik isznak, kellemetlen módon elveszítik önuralmukat	73
Az ivás túl sokba kerül	72
Az ivás bűncselekményekhez és erőszakhoz vezethet	72
Az ivás tönkretette egy jó ismerősömet	60
Nehéz abbahagyni az ivás, ha már egyszer elkezdte az ember	57
Az ivás ellentmond az elveimnek	43
Az alkoholnak borzalmas az íze	27
Az ivás hizlal	20
Vallásos okokból nem iszom	17

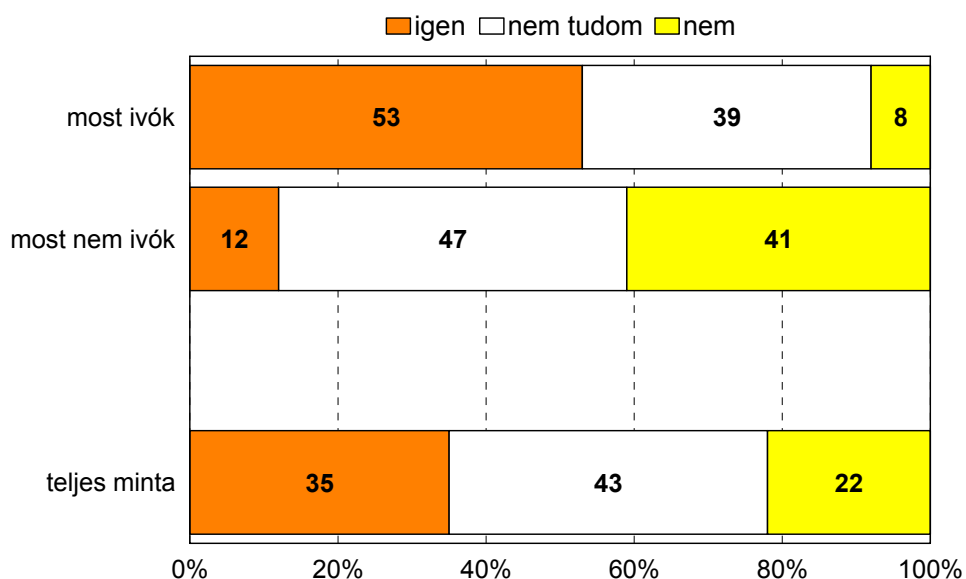
A tanulókból az alkoholfogyasztás gyakoriságára adott kérdéseik alapján két csoportot hoztunk létre. Ha valaki élete során legfeljebb ötször, vagy az elmúlt egy évben legfeljebb kétszer ivott alkoholt, akkor azt „nem iszik” jelzővel illettük (a diákok 44 százaléka). Ennél nagyobb mérvű alkoholfogyasztás a „rendszeres” ivásra utal.

Ha e két csoport mentén összehasonlítjuk a fentiekre adott válaszokat, akkor az derül ki, hogy mindössze két item van, amelynek mentén nincs különbség a vélemények közt (a többi esetén megjósolhatóan a nem ivók nagyobb aránya értett egyet velük), ezek pedig „az ivás hizlal” és „az ivás tönkretette egy jó ismerősömet” állítások. Ha további társadalmi ismérvek mentén vizsgálódunk, akkor az derül ki, hogy a lányok csaknem az összes állítással kapcsolatban nagyobb egyetértést mutattak (kivéve a családi életre, a vallásos okra és a szülők helytelenítésére vonatkozó állításokat), a csonka családban élők nagyobb arányban mondtak igent arra, hogy az ivás tönkretette egy ismerősüket, illetve a szülői helytelenítés is magasabb körökben, míg a falusiak jobban egyetértettek azzal, hogy az ivás túl sokba kerül, nehéz abbahagyni, erőszakhoz vezet és az elveiknek is ellentmond.

A megkérdezett diákok több, mint egyharmada mondta, hogy 25 évesen valószínűleg

fogyasztani fog alkoholt. Körükben átlag feletti arányban voltak fiúk (43 százalék), a magasabb végzettségű szülők gyermekei (a diplomás szülők gyermekeinél 44 százalék!), a városi fiatalok (39 százalék) és a normál családban élők (érdekes módon a csonka családokban nevelkedő gyermekek csak 29 százaléka valószínűsítette ezt).

25 évesen fogyasztasz majd alkoholt?

Mint látható, az ivás erősebben rögzült, mint a nem ivás. A most is ivók 53 százaléka gondolja, hogy megmarad ennél a szokásánál, míg a most nem ivók csak 41 százaléka véli, hogy absztinens marad, ráadásul körükben nagyobb a bizonytalanok aránya is.

Ha az alkoholfogyasztást az utolsó 30 napra vonatkoztatjuk, akkor a három alkoholfajta tekintetében nagyjából hasonló fogyasztási százalékokat kapunk, sőt a fogyasztás intenzitása terén sincs semmi különbség. Sört a kérdezettek 35, bort 39, égetett szeszt pedig 41 százaléka fogyasztott legalább egyszer az elmúlt 30 nap során.

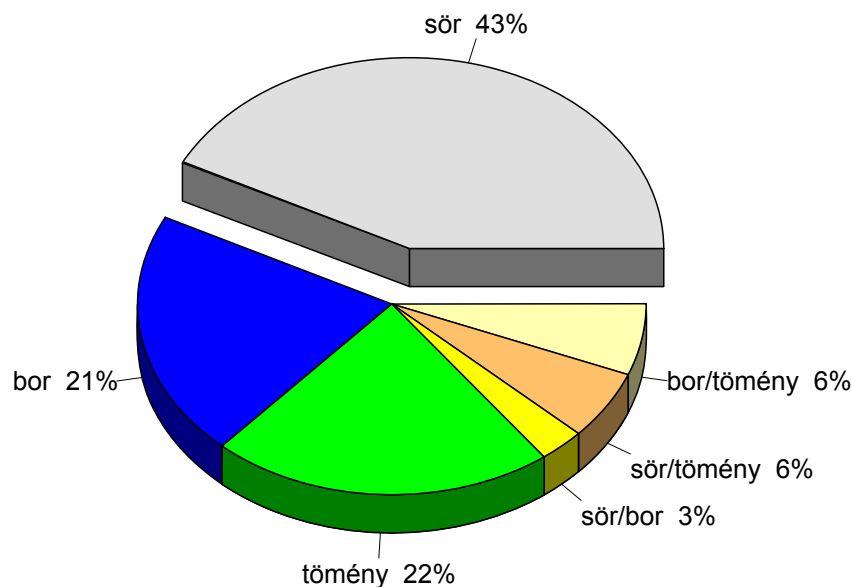
Mennyiségre nézve az alkoholfogyasztást azt látjuk, hogy (a legutóbbi alkalmat tekintve) a fogyasztók egyötöde ivott egy adagnál kevesebbet (ez a sörnél kevesebb, mint egy korsót, a bornál kevesebb, mint egy poharat, az égetett szeszeknél pedig kevesebb, mint egy felest jelent). A sör esetén 11, a bornál 17, az égetett szeszénél pedig 20 százalékuk ivott egy adagot, míg az ennél többet ivók aránya is együtt nő az alkohol töménységével, a sörözők esetén 8 százalék ivott legalább három üveggel (másfél liter), a borozóknál 11 százalék ivott legalább fél üveggel (kb. 3,5 deciliter), míg az égetett szeszek kedvelői közül 13 százalék nem

állt meg a harmadik feles után sem.

Összességében nézve, az utóbbi 30 napban öt vagy több italt egy alkalommal a kérdezettek 13 százaléka ivott egyszer, 8 százalékuk kétszer és egytizedük legalább három alkalommal. A diákok több, mint kétharmada állította, hogy az elmúlt hónapban ilyen nem történt meg vele.

Az utolsó alkalom során a kérdezett diákok többsége sört ivott, és aránylag kevesen keverték a különböző alkoholfajtákat, még a relatíve „legnépszerűbb” sör/tömény párost is „csak” 6 százalék választotta.

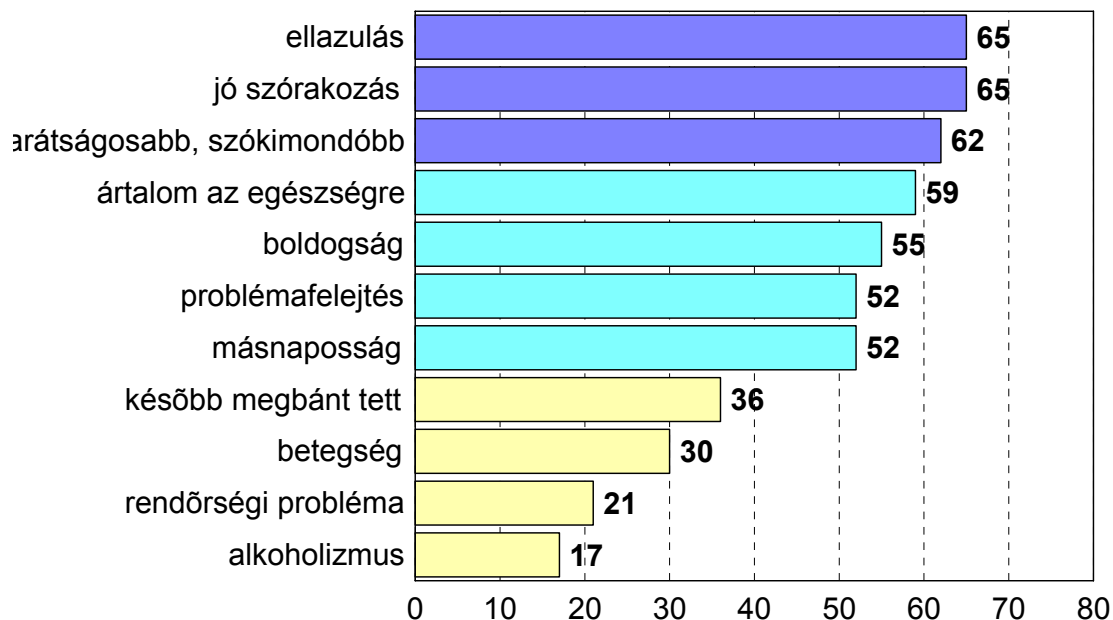
Mit ittál a legutóbbi alkalommal?

Ez a legutóbbi alkalom legtöbbször valamilyen kocsmában, sörözőben vagy mulatóhelyen történt (38 százalék), de meglehetősen magas volt az otthon italozók aránya is (32 százalék). Az alkoholfogyasztók egynegyede valaki más lakásán (pl. házibulin), egy másik negyede pedig diszkóban ivott alkoholt, 12 százalék pedig az éttermet jelölte be. Ezeket összeadva jóval a 100 százalékot meghaladó értékeket kapunk, ami annak következménye, hogy itt több választ is lehetett választani, pedig elég nehéz elképzelni, hogy valaki több helyen is ivott a „legutolsó alkalommal”.

Az alkohol következményeit nézve 11 lehetőséget kellett a diákoknak megítélni aszerint, hogy mennyire lenne valószínű az előfordulásuk, ha alkoholt innának. Az adott válaszokat százfokú skálára számoltuk át, amit a következő ábra mutat.

Az alkoholfogyasztás következményeinek megtörténi valószínűsége

Jól látszik, hogy a diákok nagy többsége inkább az alkoholfogyasztás „pozitív” elemeit valószínűsíti (lazulás, jó szórakozás, barátságosabb viselkedés). A negatív elemek közül a legmagasabb pontszámot az egészségre ártalmasság kapta, bár érdekes módon a betegséggel és az alkoholizmussal, mint következménnyel nem számolnak a diákok.

Ha az egyes társadalmi-demográfiai csoportok közti különbségeket nézzük, akkor meglepően kevés eltérést tapasztalhatunk. Az ellazulást nagyobb arányban gondolják következménynek a normál családban élők, a városi fiatalok és a magasabb végzettségű szülők gyermekei. Ezzel szemben a rendőrségi problémák valószínűsége nagyobb az alacsony iskolázottságú szülők gyermekei, illetve a fiúk körében. A lányok ugyanakkor nagyobb arányban vélik úgy, hogy betegnek éreznék magukat (ez valószínűleg a másnaposság „fedőkifejezése”), illetve olyat tennének, amit később megbánnának. Ezek a különbségek mindazonáltal a 11 item közül csak négyet érintettek.

Klaszteranalízis segítségével három jól elkülöníthető csoportot lehet megkülönböztetni az alkohol következményeinek megtippelésével kapcsolatban, amelyek jól jelzik magához az alkoholhoz való viszonyt is.

Az első azok csoportja, akik kifejezetten rosszul érzik magukat, ha isznak. Úgy vélik

nem lazulnak el, nem lesznek boldogok, se barátságosak, inkább betegek. Az ide tartozók között nagyobb arányban találhatunk falusi fiatalokat, csonka családban élőket és szakmunkás végzettségű apák gyermekeit. Ez a legkisebb csoport, a válaszadók 31 százaléka tartozik ide.

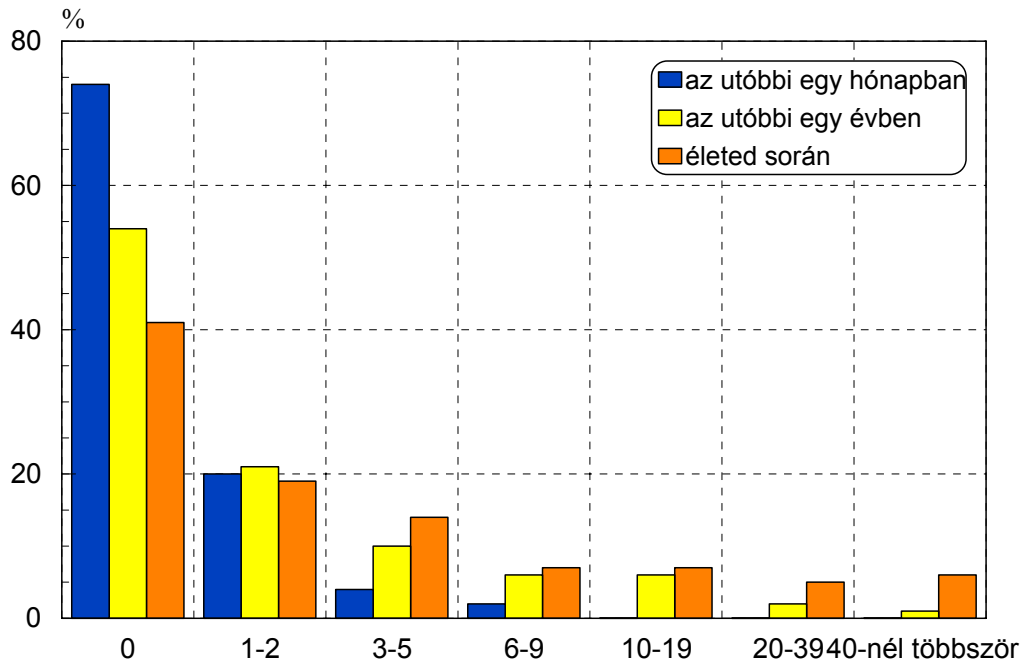
A második a „profi” ivók csoportja. Ők az ivás következményei közül nem tartják jellemzőnek a rendőrségi gondokat, az egészségügyi problémákat, a másnaposságot, szerintük nem lesznek betegek, sem pedig alkoholisták és nem is tesznek olyat, ami később megbánnak. Ide az átlagosnál több városi, normál családban élő fiatal tartozik, érettségizett szülőkkel. Ők azok, akik tudják hol a határ, ráadásul gyakran is isznak, a most ivók közül ide tartoznak a legtöbben. Ráadásul ők a legnépesebb csoport, a válaszadók 36 százaléka tartozik ide.

A harmadik csoportba a „totál” ivók tartoznak, akik nem képesek megvonni a határt, ha már elkezdik (legalábbis ezt valószínűsítik). Ők evidensnek tartják a boldogságot, a bűfelejtést, a barátságosságot és a jó szórakozást, de azt is elismerik, hogy jellemzőbb rájuk az alkoholfogyasztás után a másnaposság, olyan dolgokat is csinálnak, amit később megbánnak és erősebb a hajlam bennük az alkoholizmusra is. Ide elsősorban az alacsony végzettségű szülők gyermekei tartoznak, valamint kisebb részben a most is ivók, de ez a csoport megtalálható csaknem minden társadalmi rétegben. A válaszadók 34 százaléka tartozik ebbe a csoportba.

Ami külön érdekesség, hogy a nemek tekintetében egyik klaszter esetén sincs különbség, vagyis a fiúk és a lányok egyforma arányban találhatók meg mindegyik klaszterben.

Az alkoholfogyasztás kellemetlen velejárója a részegség. Ebben élete során a tanulók hatvan százalékának volt már része legalább egyszer, egynegyedüknek nem is olyan régen, az utóbbi egy hónapban. A legfeljebb 1-2 részegségen áteső fiatalok aránya egyötöd körül van, míg nagyjából 10 százalék az elég gyakran lerészegedők aránya.

Hány alkalommal rúgtál be?

A részegségen kívül persze más problémák is adódhatnak, ha alkoholt iszik az ember. A kérdőív 13 olyan helyzetet is tartalmazott, amelyek negatív élethelyzetek és alkoholfogyasztás után állhatnak elő. A következő táblázat azt mutatja, hogy a diákok hány százalékánál fordultak már ezek elő.

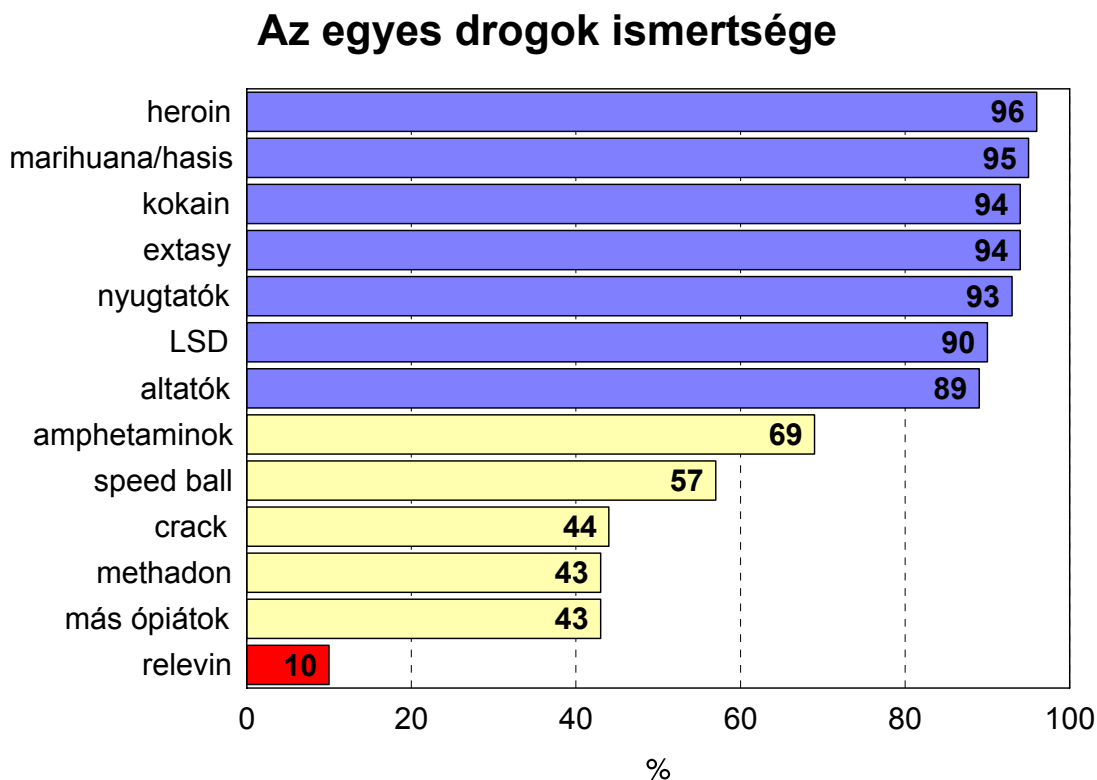
	már legalább egyszer előfordult (%)	már háromnál többször fordult elő (%)
veszekedtem vagy vitatkoztam	23	6
problémáim voltak a barátaimmal	14	2
megrongáltam bizonyos dolgokat	12	3
problémáim voltak a szüleimmel	12	2
csökkent a teljesítményem az iskolában	9	2
vezettem alkoholos befolyás alatt	8	2
olyan szexuális kapcsolatom volt, amit később megbántam	8	1
baleset ért vagy megsérültem	7	1
elvesztettem a pénzem, vagy más értéktárgyam	7	1
védekezés nélkül teremttem szexuális kapcsolatot	6	2
problémáim voltak a tanáraimmal	4	1
problémám volt a rendőrséggel	4	1
rablás vagy lopás áldozatává váltam	2	1

A táblázat adataiból jól láthatjuk, hogy a legtöbb diák a veszekedést vagy a vitatkozást élte meg alkoholfogyasztás után (vagy talán éppen amiatt). Több, mint egytizedükkel előfordult, hogy problémái voltak a barátokkal vagy a szülőkkel, illetve megrongált bizonyos dolgokat, míg rendőrségi ügyük csak keveseknek volt (ami azt jelenti, hogy ezek a veszekedések, kisebb rongálások nem érték el ezt a szintet).

Ha az egyes társadalmi-demográfiai csoportokat nézzük, akkor az derül ki, hogy elsősorban a lakóhely és a szülők iskolai végzettsége mentén vannak eltérések. A városi diákokra jellemzőbb, hogy megrongálnak bizonyos dolgokat (tanán a városokban több ilyen megrongálnivaló akad a közterületeken), míg falusi fiatalokra jellemzőbb, hogy alkoholfogyasztás után autóba vagy motorra ülnek, és emellett védekezés nélkül mennek bele szexuális kapcsolatokba. Ez utóbbi jellemzőbb az alacsony végzettségű szülők gyermekeire is, amellett, hogy ők ráadásul a szexuális kapcsolatok terén általában könnyebben csábulnak el alkohol befolyása alatt, illetve balesetet szenvednek ennek (mármint az alkoholfogyasztásnak) következtében. Ezekon kívül mindössze egy szignifikáns különbséget találtunk, a csonka családokban élő fiatalokra az átlagosnál jobban jellemző az alkoholfogyasztást követő teljesítménycsökkenés az iskolában.

5. DROGFOGYASZTÁS

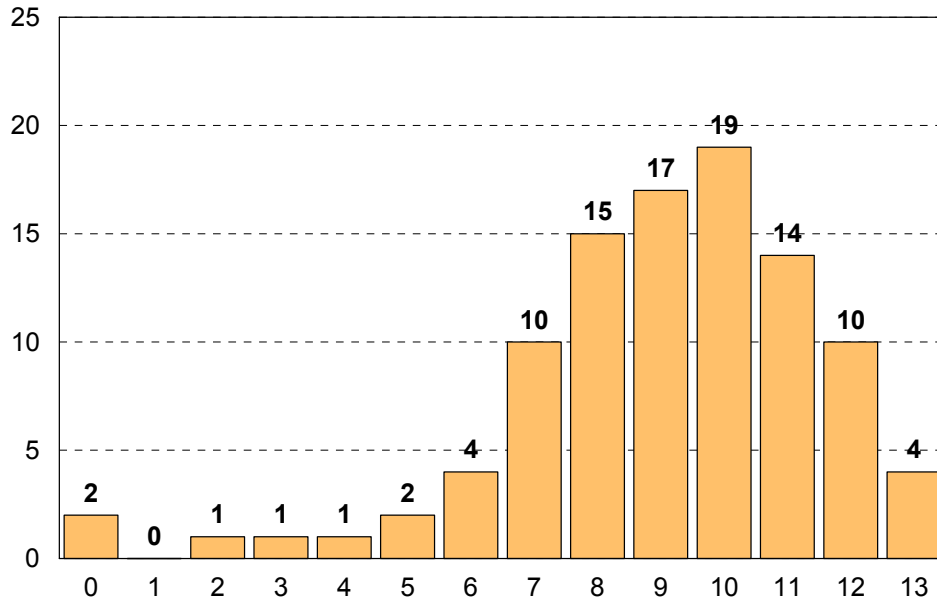
A drogfogyasztással foglalkozó kérdésblokk első kérdése arra vonatkozott, hogy 13 felsorolt drogféle közül vajon melyeket ismerik a fiatalok. A legtöbb fiatalnak a filmekben is gyakran hangoztatott heroin, kokain, marihuana/hasis⁶, illetve az extasy volt ismerős.

A teljes mintát nézve a fiatalok átlagosan kilencféle drogot ismernek, a válaszadók két százaléka állította, hogy egyiket sem, míg 4 százalékuk mindegyiket bekarikázta. Valamivel több drogfajtát ismernek az átlagosnál, akik maguk is fogyasztanak vagy fogyasztottak valamilyen drogot, a városi fiatalok, valamint a diplomás szülők gyermekei. Utóbbi két csoportnál ezt nem a fogyasztás gyakoribb, hanem az általános ismereti szint magasabb volta okozza.

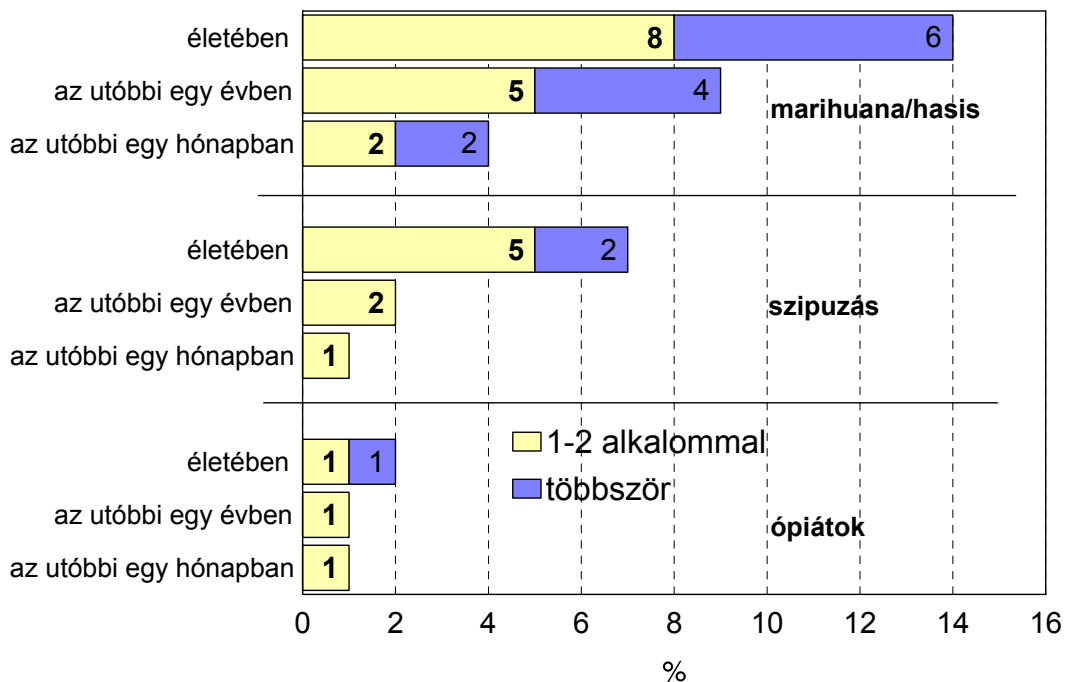
⁶ A kérdőívben ez a két drogfajta minden esetben együtt szerepelt.

Hány drogfajtát ismersz?

Az egyes drogok fogyasztása közül, mint azt más kutatások is igazolták, a marihuana és/vagy a hasis fogyasztása a leggyakoribb. Ezzel a fiatalok 14 százaléka találkozott már élete során, és ebből 6 százalék legalább háromszor. A különböző ópiátokat a diákok 2, míg a szipuzást 7 százaléka próbálta már ki.

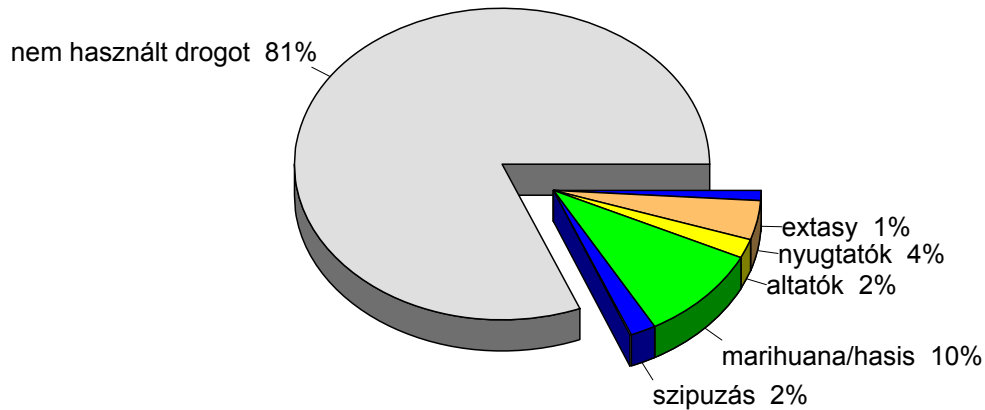
Az egyes drogfajták fogyasztási gyakorisága

Az első kipróbált drog a legtöbb fiatalnál ennek megfelelően a marihuana vagy a hasis

volt. Akik nem ezzel kezdték, azok leginkább az orvosi recept nélkül bevett nyugtatókkal próbálták magukra nézve valamilyen kábító hatást elérni.

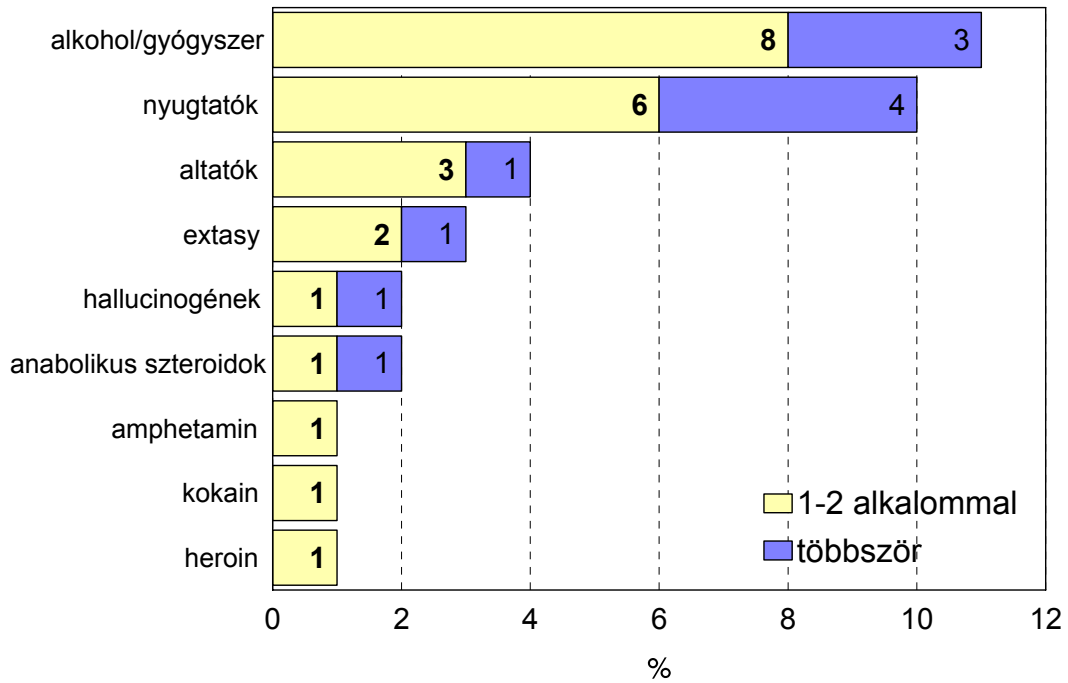
Melyik drogot használtad először?

A nem túl magas drogfogyasztási adatokra utalóan az egyes drogok közül a „hagyományos” kábítószer, az alkohol/gyógyszer, illetve a nyugtatók kerültek a leggyakrabban beszédre, mint ezt a következő ábra is mutatja. A dolog szépséghibája azonban, hogy erről a listáról a kérdőívben lemaradt a viszonylag gyakran fogyasztott marihuana/hasis páros⁷, illetve a hígító- és oldószer.

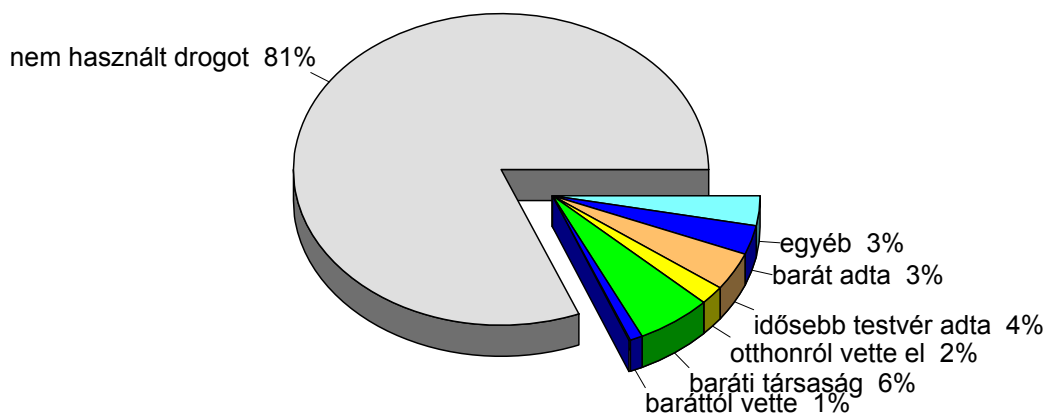
⁷ Helyette az “LSD vagy más hallucinogén” megjelölés szerepelt, ám a diákok jelentős része nem ismeri a drogok csoportosítását, nem tudja, hogy melyik átfogó kategória milyen szereket tartalmaz.

Az egyes drogfajták fogyasztási gyakorisága

Az sem mindegy, hogy az első alkalommal hogyan jutott a diák a szerhez. Legtöbbször arról számoltak be, hogy egy baráti társaságban osztottak rajta, de az is előfordult, hogy a fiatal a családja tudtával, vagy azok gyógyszeres készletéből és tudtuk nélkül szerzett drogot.

Az első alkalommal hogyan jutottál a szerhez?

A kérdőívben a nyugtatók és az altatók szedésére külön kérdéspár vonatkozott. Orvosi javaslatra a megkérdezett diákok 5 százaléka szedett már nyugtatót (1 százalékuk három hétnél is tovább), míg ez az arány az altatókat tekintve valamivel alacsonyabb, itt 2 százalék számolt be orvosi javaslatra történő szedésről, de ezek egyike sem tartott három hétig.

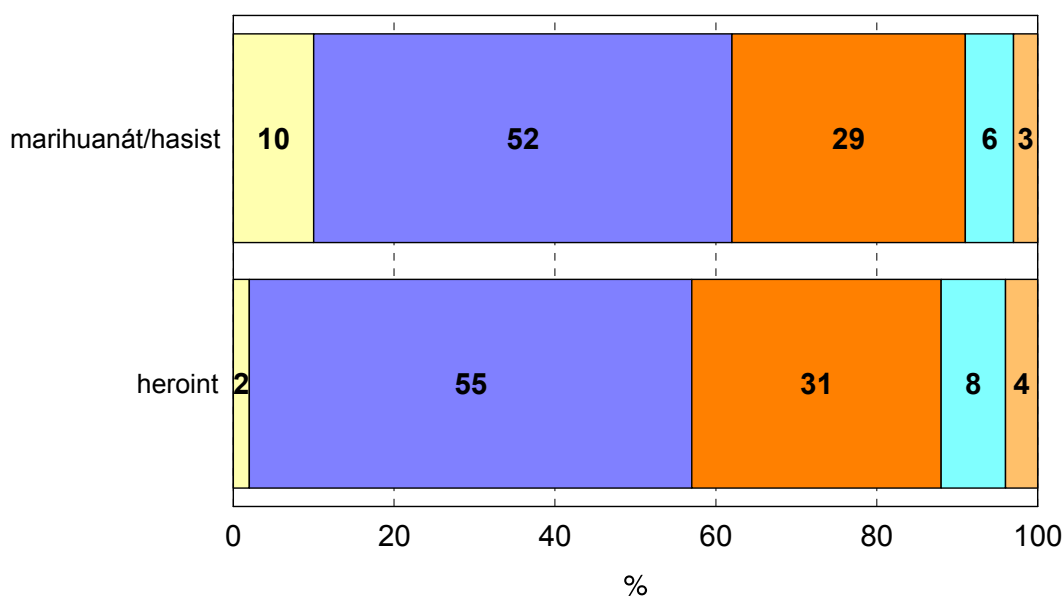
A drogok fogyasztása drágább mulatság, mint az alkohol. A diákok 11 százaléka említette, hogy költött valamennyi pénzt kábítószerekre az elmúlt hónapban. Az összegek 210 és 10,000 forint között ingadoztak, legtöbbjüknek 3-5 ezer forintjába került ez a szenvedély.

Végül a kérdőív arra kereste a választ, hogy mennyire gondolják magukat őszintének a diákok a drogfogyasztás bevallásakor. Más kutatásokból ismeretes, hogy a kormány szigorodó drogpolitikája e tekintetben negatív hatással járt, vagyis egyre kevesebben vállalják nyíltan az erről való beszámolást, ami más negatív hatások miatt az efféle felmérések sikerét is gátolhatja.

Ennek némiképpen ellentmondóan a kérdezett diákok több, mint fele állította, hogy bevallotta volna a drogfogyasztást, igaz, akik ezt mondták, általában nem fogyasztottak drogot.

Megmondta volna, ha használsz ... ?

■ használok
 ■ biztosan igen
 ■ valószínűleg igen
 ■ valószínűleg nem
 ■ biztosan nem

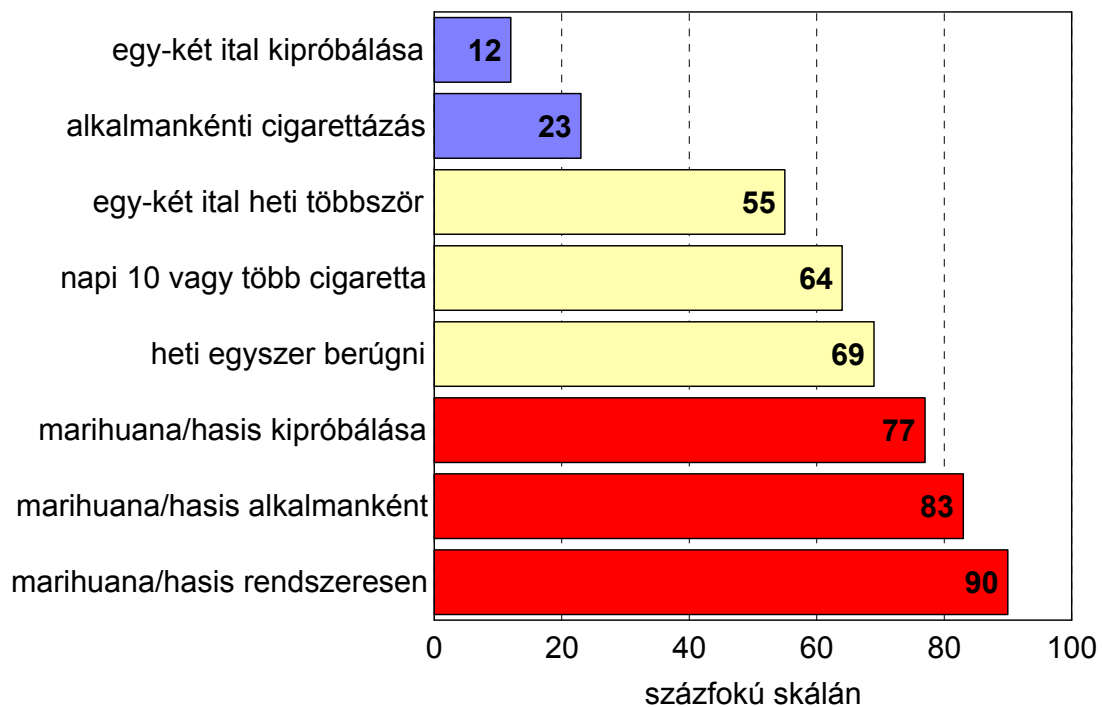

6. AZ EGÉSZSÉGGÁROSÍTÓK ÖSSZEHAONLÍTÁSA

A tanulmány végén néhány olyan kérdéssort veszünk elemzés alá, amelyekben egyszerre szerepeltek a különböző egészségkárosítók, így a megítélésükben mért különbséget viszonylag jól ki lehet mutatni. Ezek a kérdéssorok részben attitűd-jellegűek voltak (helytelenítés, veszélyeztetettség-érzet), részben pedig konkrét cselekedethez és állapotokhoz kötődtek (a szerek beszerzése, illetve a kortárs-csoport összetétele).

Az első kérdés arra kereste a választ, hogy mennyire elfogadottak az egyes egészségkárosítók. Jól látszik, hogy a százfokú skálán mért adatok szerint az alkohol és a cigaretta csak nagyobb mennyiségben vagy gyakran, esetleg a kellemetlen mellékhatások miatt vált ki helytelenítést (és akkor sem túl vézeset), míg a drogok ennél sokkal súlyosabb megítélés alá esnek⁸.

Mennyire helytelenítéd az alábbiakat?

⁸ A kérdésben a marihuana/hasis mellett a többi drog is szerepelt, de ezek megítélése egymáshoz nagyon hasonló (elutasító) volt, másrészt az alkalmi és rendszeres fogyasztást, illetve a kipróbálást a kérdőív összeállítói csak a marihuana/hasis esetén tartották fontosnak elkülöníteni.

A drogokkal kapcsolatos magatartások megítélésének

	1995/96 (%)	1999/00 (%)	változás (%)
marihuána rendszeres fogyasztása	94,5	93,8	-0,7
heroin kipróbálása	92,1	92,4	+0,3
kokain kipróbálása	92,2	92,1	-0,1
crack kipróbálása	91,2	90,0	-1,2
amfetamin kipróbálása	90,2	89,8	-0,4
LSD kipróbálása	88,6	88,8	+0,2
alkalmankénti marihuána fogyasztás	91,6	88,3	-3,3
szipuzás kipróbálása	89,9	88,0	-1,9
XTC kipróbálása	88,2	87,2	-1,0
nyugtatók kipróbálása	85,6	86,7	+1,1
marihuána kipróbálása	85,6	81,2	-4,4

helytelenítem és erősen helytelenítem válaszok együttes előfordulása

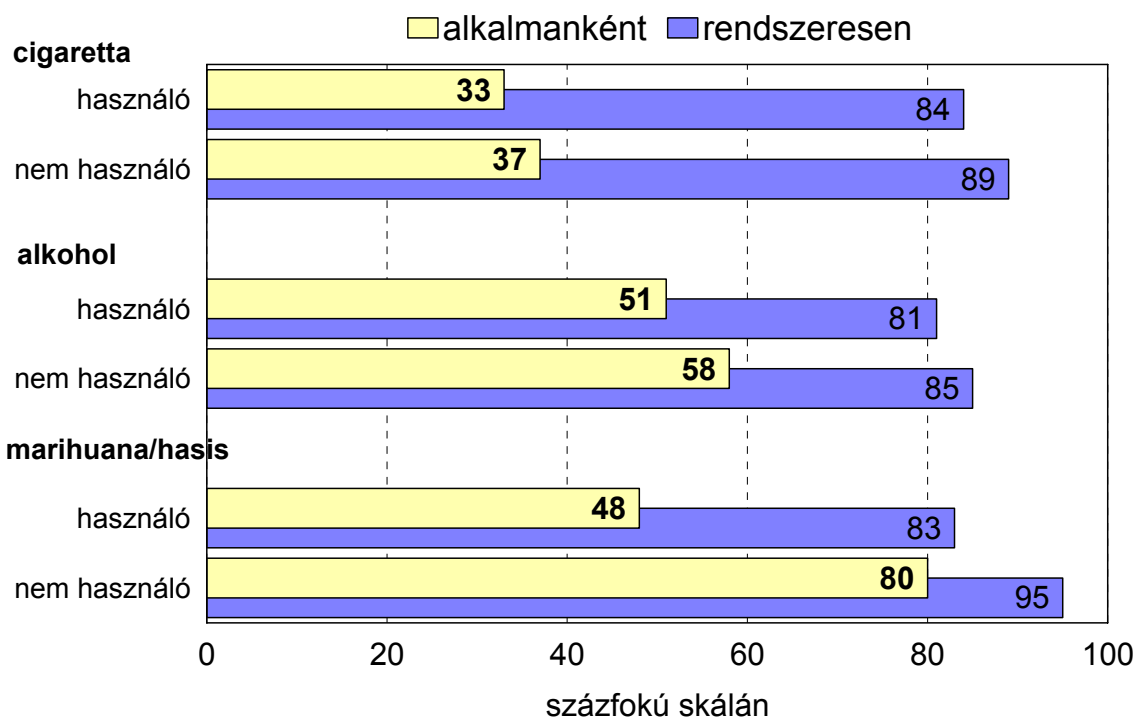
A helytelenítés egyik oka az lehet, hogy az embereket veszélyeztetik ezek a szerek. A következő kérdéssor erre kereste a választ.

Itt megkülönböztettük az alkalmankénti és rendszeres használat tekintetében azokat, akik elzárkóznak az adott szertől, illetve azokat, akik élnek vele. Nem meglepő módon a szerrel élők kevésbé tartják ezt veszélyesnek, bár jelentős különbség csak a marihuána/hasis dimenzióban volt⁹. További érdekesség, hogy az alkalmankénti használat tekintetében a cigaretta veszélytelenebbnek tűnt az alkoholhoz képest, míg a rendszeres használat terén éppen fordítva volt a helyzet.

A drogok esetén külön táblázatba szedtük a vélt veszélyeztetettségi indexeket. Ebből az látszik, hogy a kokain/crack kipróbálása a legveszélyesebb, míg a nyugtatóké a legkevésbé veszélyes, egyedül ezek tekintetében maradt a rendszeres fogyasztás indexe 90 pont alatt, vagyis általánosságban az állapítható meg, hogy a drogok fogyasztását igen veszélyesnek tartják a fiatalok.

⁹ Azért számoltunk itt a marihuána/hasis párossal, mert ezt tapasztalták meg a legtöbben.

Veszélyeztetettségi indexek

Veszélyeztetettségi indexek (százfokú skálán)

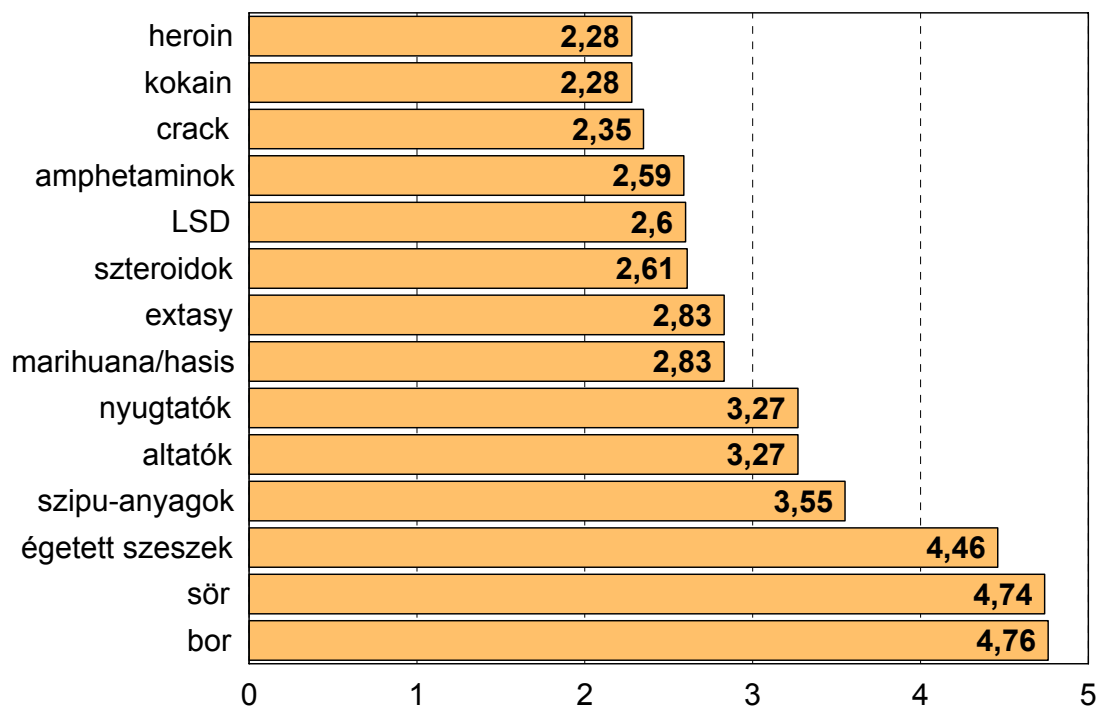
Drog	alkalmi kipróbálás	rendszeres fogyasztás	különbség
kokain/crack	82	93	11
LSD	77	92	15
amfetamin	77	92	15
ópiátok	76	90	14
extasy	75	91	16
marihuana/hasis	74	93	19
szipuzás	74	90	16
nyugtatók	69	88	19

Az is szóba került, hogy vajon mennyire nehezen lehetne beszerezni az egyes szereket, ha szükség lenne rá. Ebből kiderült, hogy az alkoholok beszerzése lényegében nem ütközik semmi nehézségbe, míg a kábítószer tekintetében a tradicionális szerek beszerzése könnyebb (nyugtatók, altatók, szípu-alapanyagok)¹⁰. A beszerzési nehézséget ötfokú skálán

¹⁰ Nem lett volna baj, ha a dohánytermékek nem maradnak ki ebből a listából, például bekerülhettek volna a kétszer felsorolt nyugtatók helyére vagy a totális bizonytalanságot okozó „más ópiátok” nevű item helyett.

ábrázoltuk, ahol a nagyobb szám jelentette a könnyebb beszerezhetőséget¹¹.

Az egyes szerek beszerzési nehézsége

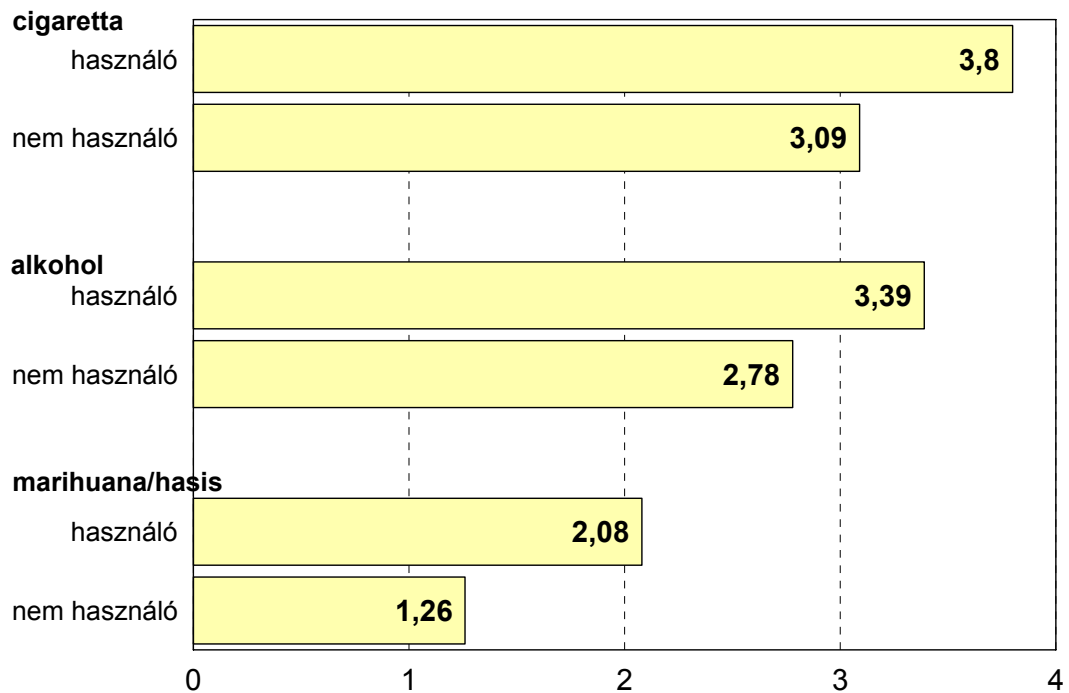

A kutatók jól tudják, hogy az egyes egészségkárosító szerek használatában mennyire fontos a kortárs csoport szerepe. A kérdőívben megkérdezték a diákokat, vajon a barátaik között hányan vannak, akik az adott szerrel élnek. Itt kiderült, hogy saját bevallásuk szerint legalább néhány cigarettázó és/vagy alkoholfogyasztó barátja van a legtöbb tanulónak, egy-kettő olyan is akad, aki hetente lerészegedik, de drogos barátból alig-alig találunk köztük.

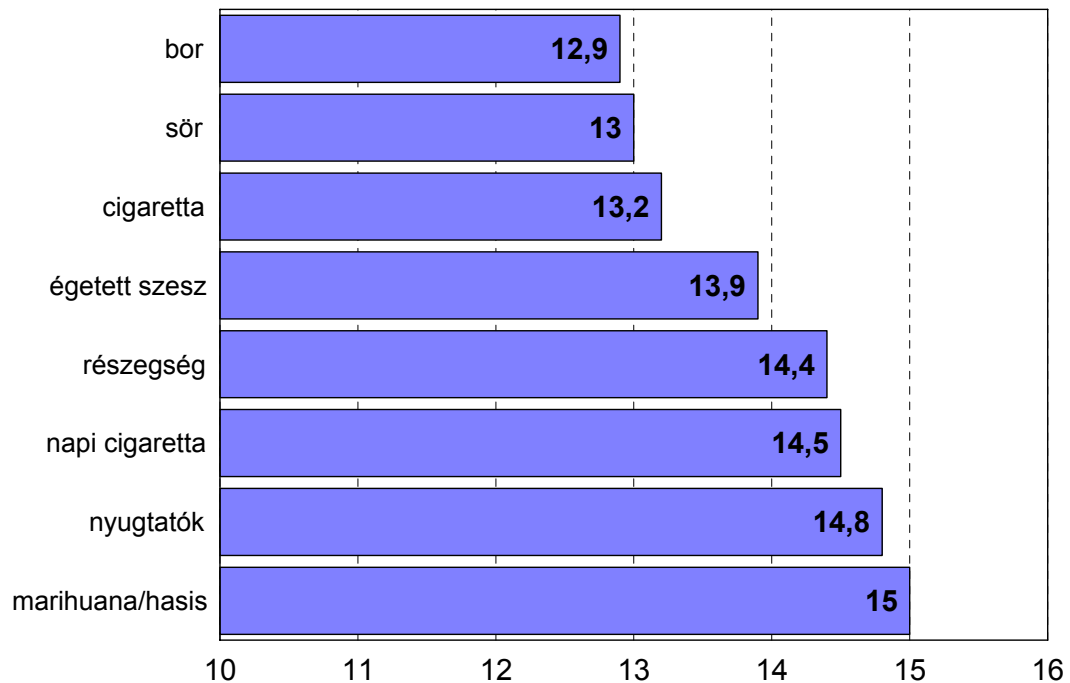
A következő ábra az előfordulási indexeket mutatja a baráti körben. Itt szintén megkülönböztettük a használók és nem használók csoportját. Itt az érték egy és öt közé eshetett, és minél nagyobb, annál több a baráti körben az adott szert használó.

¹¹ Az eredetileg alkalmazott skála nem igazán volt tökéletes, mert három item vonatkozott a nehézségre és kettő a könnyűsége, ráadásul ezek nem egymás tükörképei voltak.

Előfordulási index a baráti körben

Az első esemény idejének átlagéletkorai

Arra is vonatkozott egy kérdés, hogy a használók életük melyik évében próbálták ki

először az adott egészségkárosító szert. Legkorábban az első pohár bor, illetve sör, valamint a cigaretta érkezik (13 éves kor körül), majd rá egy évre az égetett szeszek, onnan számított fél éven belül a részegség és a rendszeres dohányzás, és aki kábítószerrel él, az 15 éves kor körül kezdi el. Ebből az látszik, hogy a tanulók 13-15 év közötti életvezetésére kell fokozottan figyelni. A fenti ábra az egyes események átlagéletkorait mutatja, természetesen csak azokat figyelembe véve, akik éltek az adott eseménnyel.

Végezetül megpróbáltuk lehatárolni azokat a társadalmi-demográfiai csoportokat, amelyek az egyes egészségkárosító szerekkel élnek. Ezt a lehatárolást a következő táblázat mutatja, melyből jól látszik, hogy a fiúk és az idősebbek egyaránt az átlagnál erősebben érintettek az egészségkárosítás különböző fajtáival kapcsolatban, a drogfogyasztás a jobban szituált, míg a dohányzás az alacsonyabb társadalmi státuszban lévő családok gyermekeire jellemző az átlagosnál erősebben.

Az egyes szerfogyasztásban átlagosnál erősebben érintett csoportok

Dohányzás	Alkohol	Drogfogyasztás
szülői végzettség alacsony	szülői végzettség magas	szülői végzettség magas
	városi	városi
csonka család	csonka család	normál család
19-20 évesek	19-21 évesek	19-20 évesek
fiúk	fiúk	fiúk

Ha a három vizsgált egészségkárosítási lehetőséget egymáshoz viszonyítjuk, akkor kiderül, hogy a rendszeres dohányosok aránya az alkohollal élők, valamint a drogot már kipróbálók körében jóval magasabb. Az alkohollal élők körében 28 százalék a droggal is érintettek száma, és 38 százalék a rendszeres dohányosoké, míg a drogosok kétharmada egyben rendszeres dohányos is.

A droggal nem élők, illetve az azt ki sem próbálók 44 százaléka a cigarettához és az alkoholhoz sem fordult, míg a droggal élők 60 százaléka rendszeres dohányzó és alkoholfogyasztó is egyben.